

Exercitatio juridica inauguralis de naufragiis

<https://hdl.handle.net/1874/347322>

54.
EXERCITATIO JURIDICA
INAUGURALIS
D. E.

NAUFRAGIIS,

QUAM,

AUSPICE DIVINO NUMINE

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. HERMANNI van HALEN,

S.S. Theologiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii, Verbiq̄ue Divini ibidem in
Ecclesiâ Præconis,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisq̄ue in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè & legitimè consequendis,

Publico examini subicit

TIMOTHEUS AB EYNDHOVEN, WOERDA-BAT.

A. D. XI. Martii, loco horisq̄ue consuetis.

TRAJECTI ad RHENUM;

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clc lcc xc.

ANTELOQUIUM.

TEMPERA TE TEMPORI, *Decantatum*
est, passimque receptum axioma; mihi
quidem, juxta cum haud infruniti Græ-
ciensis Pittaci sapienti dicto, ^{νευπερ γινωδι,}
monitum salubre; in præsens certè,
quando nixus trudo sublimiores ad Doctarum
præmia frontium; quarum dum sa-
tago turbæ misceri, adumbranda saltem
erant, & modo obiter perstringenda, quæ ex professo de NAU-
FRAGIIS excutere latius liberet, siliceret; neque admodum,
ut reor, in tempestive: scil. præter argumenti raritatem, su-
biit dulcedo primum patrocinium iis largiri meum, qui nunc
vix mare liberum tutumque sulcantes, amolituri publicæ rei
luctuosa, libertati obstrigilantia, commerciis exitialia, Pro
Aris denique & Focis Naufragium faciunt; quorum (proh!)
densata vidimus funera, nuper surgentibus iratis undis;
quales sane non horruit gloriosissimus expeditione Britannica
REX TRIPLEX AURIACUS, quando pro Religione, pro
Libertate Regum Maximus, (cujus non debet oblivio obrue-
re, neu obrepere Natos natorum, & qui nascentur ab illis)

— — — Fragilem truci
 Commisit pelago ratem,
 Nec timuit præcipitem Africum,
 Decertantem aquilonibus;
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
 Qui vidit mare turgidum, &
 Infames scopulos. — — —

EXERCITATIO JURIDICA
INAUGURALIS

D E

NAUFRAGIIS.

Num. I.

N prora haud alienum fuerit, de navigandi origine, navigiorumque inventione quicquam è vetustate prælibare; Præter ea, quæ scribit *de Rerum Inventor. Polydorus Virgilius lib. 3. c. 15.* dicendum hic non Jano, non Herculi, ut est in Poëtarum narrationibus, non Prometheo, id glorianti (cujus meminit M. Ant. Muretus,) non Æginetis, aut Phænicibus deberi navium excogitatum stabilitumque usum: sed post Noachum, (quem Instructore Deo, primâ rerum omnium causâ, arcam fabricando usum navium vulgò ferunt introduxisse) ejusque nepotes, Britannis forte, si credimus Plinio *lib. 4. c. 16. l. 7. c. 56.* aut, quos S. Pagina alibi Maris Principes nuncupat, Vid. *Ezech. 27: 8. 1 Reg. 9. 27. 2 Chron. 8: 18.* Tyriis potius, assignante juxta Strabonem, Tibullo, cum canit

Utque maris vastum prospectet turribus aquor,

Prima ratem venis credere docta Tyros.

vel, si cum plerisque mavis Historicis, Jasoni, obstrepenle licet Rosino in *Antiquit. lib. 7. c. 32.* nam inter notos Argonautas habetur Princeps

—— Primusque ratis fabricator Jason.

Rursum,

Aquor Jasonio pulsatum remige primum.

(ex quibus tamen vix ac ne vix quidem efficitur, ante eum incognitam navigationem fuisse, utpote cujus artis notitiam animo meo persuasum manet vel ante diluvium percrebuisse, Noamque, quem potius navium melius extruendarum rationem dedisse cum cordatioribus colligo. Adde omnino, quæ ex tanto rerum antiquarum Naufragio collegit ineffabili felicitate vir summus *D. Joh. Schefferus de Milit. Naval. Vet. lib. 1. c. 2. & per tot.*)

II. Id verò quando? Non multùm ante Trojanum bellum, id est, 350 annis ante Romam conditam, 1000 ante Christum; unde cave, ne vapulez

let nimium Plinius, navium inventionem, juxta Mysos, Trojanis tribuens, cum transiret adversus Thracas, in Hellesponto; vel Danao in mari rubro; vel Erythræ Regi, inter insulas, quarum magna vis est in Græcia. *Plin. ibid.* Qui autem eas infederunt, iis maxime de repertis primum navibus credendum esse, recte, ut puto, disputat *D. Theod. Graswinkel. in Maris Liberi Vind. advers. Petr. Baprist. Burgum p. 28.*

III. De variis navium generibus non est, quod scrutemur multa; id constat, antiquis cognitæ fuisse naves vitiles, myoparones, lembos, lenunculos, caudicarias, de quib. v. *A. Gellium, Resin. ibid.* fuere dromones, l. 2. §. 2. *C. d. off. P. P. Af. Pontones l. ult. ff. d. S. P. R. biremes, triremes, quadriremes, ad quinquaginta usque, & amplius; ut & cymbas, a quibus dicuntur cymbia l. 32. §. 1. ff. d. a. & arg. leg. celoces, circeros, lintres, scaphas, quæ mediocritate à navi distant. l. ult. ff. d. instr. & instr. leg. l. 44. ff. d. Eviēt. (ubi parva navicula dicitur scapha, quæ Plutarcho & Diodoro acatium dicitur, Isodoro carabum) & simil. Nempe nulla ars stat diu intra initium suum: sed incrementa sensim capit, properante natura novas identidem edere formas; hinc evenit, ut à variis varia sint reperta navis adminicula, vela, remi, gubernacula, transtra, antennæ, mala, aliaque id genus armamenta l. 3. §. 1. ff. d. V. S. quæ navis dicuntur membra. d. l. 44. ff. d. eviēt. l. 242. pr. ff. de V. S. sine quibus navium non alius est usus, quam tabulæ in naufragio, disserente *Graswinkelio loc. cit.**

IV. Nil quoque notius, quam ab usu naves varias hausisse appellationes; inde esse naves palearum *Cic. 1. d. fin. frumentarias Cas. 3. d. Bell. Gall.* quibus qui Romam sex annis frumentum portaverint Latini, civitatem Romanam acceperunt, dummodo non minorem, quam decem millia modiorum fabricaverint navem, *Ulpian. fragm. tit. d. latin. §. 6. Sueton. in Claud. c. 18.* 19. carbonarias, farinarias, lutarias, aquarias, vinarias l. 2. ff. d. capr. & postl. revers. ad quam leg. mira ingenii felicitate, dicam an industria *Annotationes* conscripsit *D. Lazar. Baysius*; in quibus tractatur de re Navali. Alias naves à ministerio dici aut officio, bellicas, onerarias, vectorum ductrices l. 1. §. 12. ff. d. exerc. act. Alias à forma nuncupari longas (inter quas tamen nullo jure numerari potuisset Navis illa Myrmeceidis, cujus meminit *Cic. 4. Acad.* quam usque adeo minutam confecisse referunt, ut eam apicula pinnis absconderet. *Pollet. histor. for. Rom. p. 187.*) tectas, constratas, hepteres, phaselos, tradente Navium earum figuras, plurimumque laudato *Scheffero*, nec non *Bayfio*. Aliæ meruere dici à loco, marinæ, fluviales, scheidæ; quarum quoniam meminit *Ulpianus* in l. 1. §. 6. ff. d. Exerc. act. lubebit

bebit in has inquirere; Hallucinantur sine dubio, qui *Synedria* loco *Schedia* reponere gestivere; ut pote quæ *Synedria* navis genus erat, quod spatii gratia pararetur, & in qua sedilia fabricata erant. *Peck. ad rem nautic. ad d. l. 1. §. 6. n. 7. ibique D. Finn.* proinde, ut simile vero est, specie magis commoda, atque affabrius polita, quam *Schedia*: siquidem hæc, genus erat navigii rude, sine fabrica, illimatum, non sic circumferendis hominibus accommodatum, quam operæ subitariæ atque tumultuariæ conducibile, puta vehundis lignis: ut eæ sint *Schediæ*, quæ naves *ζυληγὰι* i. e. *lignorum vectrices* rite appellantur in *l. 55. §. 5. ff. d. L. 3.* quasque *Nostrates* forsitan dicerent *τεν Πλοτ*; ut adsolent fabri trabes inter se & tigna connectere, quæ invicem juncta compactaque navigii vicem præbere queant; derivato verbo à Græco *σέδιον* i. e. subito, inconsiderate, ex tempore factum; qua ratione componens pingui Minerva poemata, confecisse *Schedias* dicitur. Alii per eas ejusmodi volumina intelligunt, quæ primo rudata & opificio sunt deformata, non adhuc lævigata, æquata, expolita atque ad unguem cælata, seu ad ultimam consummationem redacta.

V. Unum superaddo de *vitilibus*, quas diximus, navibus; dicendas esse eas fortean, non *vitiles* ut Plinio visum *d. loc.* sed vel *viles*, demtâ sylabâ mediâ, vel quod magis arridet, *Sutiles*; converso τὸ *vi* in *su*. Unde Maro

————— *Gemuit sub pondere cymba*
Sutilis, & multam accepit rimosa paludem.

non inquam vitiles: quia vites ineptas scimus producendis super æquore Mercuriis; ut proin non è vite, sed juncoso forsitan vimine, scirpo, aut arundine, vitiles sic dictæ rates (quas junceas ideo, matteas, plicatiles dixerit Plinius Liliusque Gyraldus) sint quasi contabulatæ, aut, potius confutæ, bubulis utribus, coriove, papyroque circumfutæ: quem morem perstrinxit concinne Lucanus isthoc carmine,

Primum cana salix madefacto vimine parvam
Textitur in puppim, caesoque induta juvenco
Vectoris patiens tumidum supereminet annem:
Sic Venetus stagnante Pado, fusoque Britannus
Navigat Oceano, sic cum tenet omnia Nilus
Conseritur bibula Memphytis cymba papyro.

Collectio equidem, sicut præmissa digressio Antiquaria, non inficeta, neu improbabilis, curiosior tamen, quam utilior! de Navi itaque ad ejus usum.

VI. Hic est, ut naviget: etenim ad hoc paratur navis, ut navigandum mittatur, licet naufragii periculum immincat, *l. 12. §. 1. ff. d. usufr.* id quod procul dubio ad fructuarium spectaret, si forte, tempore hyemis, quo navigatio sæpe periculosa est & semper incerta, *l. 6. C. d. off. Recl. Pr.* temerè naviget, vel coërta tempestate. *Groenew. ad d. l. 12. §. 1. de usufr.* *Faber, Mornac. h. t.* five homo sit, qui naviget *l. 122. §. 1. ff. d. Verb. Obl.* five navis ipsa *l. 1. §. 6. ff. d. Exerc. act.* five merces *l. 1. ff. d. Naut. fen.* Navigare autem Reip. esse accommodatissimum Jctus Ulpianus differit in *l. 1. §. 20. ff. d. Exerc. act.* effato verissimo, *ad summam Kemp. navium exercitio pertinet;* tradidit rationem Aristoteles *Pol. l. 7. c. 6.* nam inquit, *Reip. salus atque presidium ejus robore continetur;* cum autem terrestres profectioes plenæ laborum sint, & diutinæ, ut exemplo esse potest Ulysses,

Multorum mores hominum qui vidit, & urbes,

ubi totos decem annos in itinere fuit à Troja ad Ithacam insulam in Helle-sponto, ut narrat an fabulatur Homerus, ac non laboriosum duntaxat, verum etiam impossibile foret, ut per tractus terrenos cuncta sarciretur copia, iccirco maris dorsum extensum voluit Deus, super quo carinæ natent, equitentque puppes, ut beent rerum nostrarum seriem, per commerciorum commoda; quæ quanta sint & qualia in asportandis permutandisque mercibus, vitæ humanæ necessariis, (dum

Non omnis fert omnia tellus)

subsidio mutuo, alterna opera, ad barbarorum insuper necessitudines, regumque amicitias, quin ad disseminandum Salvatoris Christi Evangelium inter diffusa cæcarum gentium agmina, expertis præ cæteris crede Belgis nostris; quorum quidem Navigatio non in sinu solo Oceani, quo Rhodiorum fere naves continebantur, sed qua sol diem terris monstrat, exercita est; quin per inhospita & petricosa saxa vagata, ad glacialia loca, ad extremos Indos: unde majores quoque ac firmiores, quam Rhodiis olim contigerunt, divitias honoresque, ad circumcolectium populorum terrorem & invidiam, acquisièrè; Equidem naturali quadam necessitate ad maritima velut compellimur itinera, nec non commercia; eoque hæc oportet esse *liberiora*, quo iis destituta mortalitas, nec bene esse, nec beate pacateque vivere, quin nec subsistere aut tueri sese posset; utut res periculi plena sit & incerta. *d. l. 6. C. d. off. Recl. Prov.* unde *Juvenal. Satyr. 12.* dicit navigantes esse digitis à morte remotos

Quatuor aut septem, si sit latissima rada.

Memorable circumfertur dictum Biantis de Nautis, quod neque inter vi-

vos neque inter mortuos sint referendi, ut Plato refert alibi. Narrat & Plutarchus in vita Catonis, tria ei præcipue, dum aurâ vesceretur, displicuisse; primum, quod arcana mulieri credidisset; alterum, quod mari profectus, quo terra pervenire potuisset; tertium, quod sine linea ducta diem abire passus esset; inde monitum vulgare

Nulla dies abeat, quin linea ducta supersit.

Item Anacharsis Schytha, apud Diogenem Laertium percunctanti cuidam, quænam esset securissima navis? ea, inquit, quæ in portum venerit. Vid. *Plutarc. 7. apophth.* hinc tritum id

Ad vesperum lauda matutinum

Lauda navigantis felicitatem,

Sed cum pervenerit ad portum.

VII. Cæterum, quam putandum est præprimis proficuum, mercimoniis frequentandis salum percurrere, sic miserrima rerum facies est, si modulante Virgilio

— — — stridens aquilone procella

Velum adversa ferit, fluctusque ad sidera tollit,

Franguntur remi, tum proa avertit & undis

Dat latus, insequitur cumulo præruptus aque mons;

si non uno loco convulsa fatidica raris, uti navem appellat *Valerius Flaccus* in *Argonaut*, hauriat mare; ubi venti rupere funes, dissecere vela, nautæ pallentes cum tempestate frustra luctantur; præ amicis opibus mallent vile suber; ubi vectorum alius arripit remum, alius contum, alius alveum, alius situlam, alius tabulam, ac suo quisque præsidio nitens committit se fluctibus, dicam aquarum montibus, jam jam tacturis sidera summa, jam jam tartara nigra; ubi non lacera tantum est, & undique undas, (ad quas collecti Alpes, verrucæ sunt,) combibens; verum in totum *fracta navis*, quando verum est *naufragium*, quod per quam proprie describitur navis fractio, sive fractura, ut notat *Glos. in rubr. C. d. naufr. Azo in summ. ibid.* cui convenit Hellenisticum *ναυάγιον* ex *ἀγω* frango, & *ναῦς* navis; quam *Senatus Populusque Hebræus* suo exprimit idiomate מַסַּף à Radice מָסַף mæstus fuit, quasi navis mæstos reddat homines, sane ubi exanimes vel angunt, vel tangunt naufragia. Alioquin pro navigandi periculo, quandoque pro navigationis damno, & infortunio, & jactura sumitur; Hinc naufragium facere, quod est, sustinere, pati, *l. 9. ff. d. L. Rhod. d. jact. junct. l. 2. C. d. naufr.* unde sequi tum *interitus* rerum adsolet, tum personarum *dispendium*, immo *miserrima fortuna*, *l. ult. l. 3. C. cod. l. 3. §. 8. ff. d. incend.*

ruin

ruin. naufr. cui, si valuisset, indubiè restitisset humana fragilitas, damnum id fatale, casumque majorem averruncaisset: nam naufragium *casus* nomen mereri, satis manifestum est, ex *l. 3. C. d. naufr. auth. navigia C. d. furt. l. 18. pr. ff. commod. l. 2. §. 8. ff. si quis caut. in jud. arg. l. 23. ff. d. R. J. super quo utili Titulo elimatas recordor lectiones Cl. Promotoris, D. Luce van de Poll, quem honoris causa nomino gratus.*

VIII. Pergimus disceptare, si quo casu contingente navigium ruptum fuerit, pluresque inde necati sint, quis prior periisse existimandus sit? *Res* indubiè *dubia!* Resolutio est, regulariter præsumi commortuos. *l. 16. l. 17. l. 18. ff. d. reb. dub.* nisi favor patroni, vel fideicommissi aliud exigit, aliudve ordo mortalitatis suadeat. *Cl. Voet ad d. Tit. D. Wissemb. ibid.* Qua ratione vicissim quæritur, uter credatur prior spiritum emisisse, pater, an filius, si utrumque *violentia tempestatis obruerit?* ut utar dicto *l. 3. C. d. Naufr.* Disputabant Icti inante acrius, qui exinde convenère placidius; scil. distinctionis Caduceo conciliatio facta fuit, talis fere: filius, qui cum patre simul vita functus fuerit, vel pubes sit, vel impubes; hoc casu periisse videtur prior filius; isto pater: Ratio est in corporis firmitate, quæ adesse creditur præ patre filio puberi, non etiam impuberi, quem infirmitas virium & corporis facit præsumi prius extinctum: vid. *l. 9. §. ult. l. 22. d. reb. dub. Zoef. ibid. n. 5.* nihil faciente patris affectu in defendendo filium. *arg. l. 15. ff. d. inoff. test.*

IX. Subsequitur dubitatio; utrum id, quod naufragii vitandi causa foras ejicitur, maneat ejicientis, an vero cedat occupanti? Nostra vela tendunt in castra priorem sententiam veriorem existimantium, quos inter *Gorhofredus, Salmalius, Pacius, Lessius d. just. & jur. alique;* Quippe, cum iste jactus fuerit factus imminente periculo naufragii, minime verò è libera atque spontanea ejicientis voluntate profectus, *l. 43. §. 10. 11. ff. de furt. manente desiderio rem in mare ejectam recuperandi, arbitramur manere veteri Domino jus integrum, eique rem intemeratam esse restituendam sub furti pæna. d. l. 43. §. 11. §. ult. ff. de Rer. Divis. quandoquidem isti Domino nullus adfuerat animus derelinquendi, sed longè potius, si requisierit, auferendi. l. 2. §. ult. l. 8. ff. ad L. Rhod. de jact. arg. l. 8. §. ult. ff. fam. ercisc. l. ult. ff. d. incend. ruin. naufr. l. 9. §. ult. ff. d. A. R. D. l. 21. §. 2. ff. d. Acq. Poss. &c.* Nisi velis eatenus jactum mercium pro voluntario censeri, atque res jactas haberi pro derelictis, quatenus voluntas ex duobus malis minimum eligit. *Arist. 3. Ethic. 1.* sed, quia periculum illud externum accedit, videlicet præsentissimum id urgenfque naufragii periculum, idcirco non potest eatenus pro derelicto haberi pro-

jectum, ut capientis fieri queat, *Cl. Hub. Digress. lib. 4. c. 26. 27.* ad stipulatore Frederico, *auth. navigia C. d. furt.* ubi navigantium bona integra jubet dominis reservari, si vel rupta fluctibus vel expugnata (vid. *l. 6. ff. de incend. ruin. naufr.*) navis fuerit, in portum autem vel alias ripas pervenerint personæ vel res, quas jurasses simul à fluctibus obrutas, à rapiente vortice deglutitas, à dehiscente ponto sepultas; quamvis hic sit excipiendus casus, nempe, si quæ navigia pyriticam exercerent pravitatem, vel inimica essent Christiano nomini. *d. auth. C. d. furt. l. 18. C. eod. l. 5. ff. d. incend. ruin. naufr.*

— — — *Neque enim lex justior ulla est!*

X. Sic & alibi Imperator prohibuit Fisco, ne in aliena calamitate, de re tam luctuosa compendium sectetur. *l. 1. C. de naufr.* Quanquam sint quamplurima apud nos sive Fisci, sive eorum, quibus Fisci jus indulgetur, jura, quæ *dominio*, quod tractant, *marino* (circa quod ridiculè non disputavit laudatus cum Burgo Grafwinkelius) subniti putant; veluti fisci applicatio bonorum in mari derelictorum, quæ verè vim fortitur: nam Satoryrico teste,

Quicquid conspicuum, pulchrumque ex æquore toto est,

Res Fisci est, ubicunque natat:

sicut apud Gallos dominus Provinciæ & territorii naufragorum bona, velut oberrantia, incertumve dominum habentia occupat, sibi que acquirat: ne dicam de Hispanorum, Anglorum, aliorumque moribus. *D. Groenew. ad d. l. 1. C. qui,* (dicam intrepidè ac rotundè,) abscedunt prorsus ab æquitatis justitiæque rectitudine; *Petr. Rebuff. in proam. ad l. Reg. gl. 5. n. 74. D. Matth. d. criminib. Tit. d. furt. n. 4. Gudelin. d. Fur. Nov. lib. 5. c. 10. Gail. 1. obs. 18. Aris. Tapat. dec. 534.* Itaque merito repudiantur cum magno Grotio *lib. 2. c. 7.* in quem hic illic calamum strinxit Janus Feldenus; sed in eum non frigidus videtis *Grafwinkeliæ stricturas.*

XI. Irrationabilior lex fieret, ut Naufragia sint publicanorum, avarum id hominum audaxque genus! *l. 12. ff. d. publican.* Sicut Attico invaluisse more, autor est *D. Meurs. Toem art. lib. 2. c. 2.* quin idem Rhodia lege receptum fuisse, veteres quidam notarunt; eo moti, quod occurrit in *l. 9. ff. d. l. Rhod.* in verb. *direpti sumus à publicanis.* id, quod merito displicet, per ea, quæ pro more suo doctè inculcat *Cl. Hub. in prælect. ad ff. ad d. l. 9.* Rectius civilem pœnam constitutam reperio in eos, qui dolo malo quippiam ex naufragiis, ante, vel post, vel alio loco situm rapuerint, *l. 18. C. d. furt. l. 1. 2. 3. 4. 5. ff. d. incend. ruin. naufr. l. 3. C. d. navicul. l. 5. C. d. naufr.*
ibique

ibique *D. Groenew.* vel receperint dolo m. *Azo ad d. tit. C.* quin qui naufragus suppresserit, feceritve dolo malo, quo minus navi vel periclitantibus subveniretur, in *L. Corn. d. fizar. incidit l. 3. §. ult. ff. d. incen. ruin. naufr. D. Matth. ad d. L. Corn. d. fizar. n. 1.* de jure quoque Canonum mañtantur excommunicationis acie, qui naufragium passos spoliant. *C. excommunicationi X. d. rapt.* Quid enim, si non hoc ipsum, est afflictionem afflicto addere? quod jura vetant. *l. 14. ff. d. off. Pras. l. 28. C. d. Episc. Aud. & sim. Add. D. Matth. Tit. d. damn. injur. dat. c. 3. n. 3. in f.* Cæterum qui navem effregerit, eaque ratione naufragus fuerit, vimve fecerit nautæ, propter tenuitatem in nave habitanti, supplicii rigorem, non secus atque Deos Penates violasset, haud evitabit. *D. Matth. tit. d. vi publ. c. 4. n. 14.* Addeſis amandi Fratris *Pet. ab Eynhoven Dissert. d. inan. act. p. inop. §. 67. Gail. 1. obs. 18.*

XII. Id porro quærunt, an de submersis navibus, aliæque navales causæ, *levato velo* cognosci debeant? Profecto; iudicibus Imp. in *l. 5. C. d. naufr.* Neque injuria nauticæ controversiæ, nulla mora, nullis sumtibus, promptoque & facili iudicio definiuntur & componuntur, perque eos quidem convenientius, qui magno commerciorum usu, & longa maritimarum rerum experientia imbuti, utut *Practice*, quod ajunt, ac forensium tricarum sint agrestes: siquidem diuturnis litium ambagibus mercaturæ, aliisque nauticis negotiis de facili remora injiceretur, navesque ire tardius occiperent; quasi adhærente carinis echineo: cui, quantumvis perexiguo pisciculo, occultam navis retinendæ vim adscribunt naturalium ruspatores. *V. Chr. Becman. d. orig. L. Lat. in voc. Nausea.* Præterquam, quod Valerio teste *lib. 8. c. 12. sua quisque artis optimus & autor est & disputator*: hinc ipsis non fuit infrequens Jctis (sicut etiamnum in foris viget:) in decidendis quorundam discordiis artis peritos in consilium vocare: nam, si de finibus regundis ageretur, iudex solet mensores mittere, & per eos dirimere omnem finium quæstionem *l. 1. ff. d. fin. reg.* non dispari quoque ratione, militum causæ, militares sortiebantur iudices. *l. ult. C. de re milit. l. ult. C. d. off. mil. jud. facit l. ult. C. d. jurisd. omn. jud. arg. Rub. d. ventr. insp. & al.* Audito ad hanc rem Tullium pro *C. Balbo.* Etenim, inquit acutè, cum de jure prædiatorio consuleretur, homo jurisperitissimus consultores suos non nunquam ad *Furium & Casellium* prædiatores rejiciebat. Si nos de aqua nostra *Tusculana M. Tugionem* potius, quam *C. Aquilium* consulebamus, quod assiduus usus, uni rei deditus, & ingenium & artem saepe vincit: *Quis dubitet de fœderibus, & de toto jure pacis & belli omnibus jurisperitissimis Imperatores nostros anteferre?* Vid. *Valer. d. loc.* Quicquid tamen hoc omne aspernandum non est, sane, si in

negotiis nauticis tale quid occurrat, de quo nihil certi aut scripto jure cautum, aut consuetudine introductum est, monitore Straccha, uti assignat *D. Vinn. in dedicat. Not. ad P. Peck rem Naut.* moribus tamen nostris, cum de Naufragio quæritur, ordinariè experiendum esse, erudit *D. Groenew. ad d. l. 5. C. de naufr.*

XIII. Id porro considerationem nostram exigit, quid sit juris, si navis lacera, naufragio proxima, aliena fuerit materia resecta, anne nihilominus rescientis mansura navis est? Respondet Minicius manere: Sed si in ædificanda ea idem fecisset, non posse Julianus notat: nam proprietates totius navis carinæ causam sequitur. *l. 61. ff. d. R. V. junct. l. 26. ff. d. A. R. D. Merito!* cujus enim rei eadem species & forma remanet, eadem quoque res esse intelligitur. *l. 76. ff. d. jud. Add. Ant. Faber. in Ration. ad d. l. 61.* ideo in domo pignori data exusta aptè dicitur pignus remanere, si instauretur *l. 29. §. 2. ff. de pign.* sed si ex oppignorata sylva facta sit navis, jus pignoris non sequetur. *Costal. advers. ad l. 18. §. 3. ff. d. pign. act. vid. Hotoman. Qu. Ill. q. 8.*

XIV. Quid tamen, an non saltem ei, qui credidit in eam rem, hypotheca legalis est competitura, perque atque ei, qui in reparationem ædium erogaverit juxta *l. 1. ff. in quib. caus. pign. v. hyp. tac. contr.?* Nequaquam. Id quo dir ipsa harena, si sic lubitum opponentibus, disputabo: nam toties excussam quæstionem, huc aliunde transplantare neve discutere animus, neve operæ pretium fuerit. Jucundior em ego laborem, si de aliis juris maritimi præcipuis articulis, qui occasione Naufragii efflorescunt, de Assuranceibus, Proxenetis (de quibus Vid. *Beneventum Straccham*) si de Naviculariis, Nautico sænore, sive de Trajectitia pecunia, quæ propter periculum infinitas usuras potuit olim recipere. *Borcholt. d. V. O. cap. 7. & 8. n. 50. 49. l. 4. C. d. Naut. sen. junct. l. 26. C. d. usur.* si de Cambio, Monopoliis, similibusque explicatius differere daretur, quod sint me valentiores præstituri.

XV. Itidem controversum est, an, quum navis non quidem vado adlisset, attamen quod Naufragio æquipollet, perducta fuerit intra hostium præsidia, postliminii jure recuperari possit? Quam quæstionem, utpote ex publici juris fonte manantem, ex eodem relinquo determinandam *D. Grotio d. Fur. b. & p. lib. 3. c. 9. n. 14. 15. 16.* Vid. *D. Groenew. ad Tit. ff. d. capt. & postl. revers.*

XVI. Tandem insigne Naufragorum levamen paulo pressius adgrediamur; aut eorum potius, qui tempestate gravi orta (tribuente, sive maritima sive terrestris sit, immunitatem à pœna judicio se non sistentis. *l. 2. §. 3. C. ff. si quis cant. in jud. Add. Gail. 2. obs. 64. n. 13.*) naufragii vitandi causa detrimentum

mentum passi sunt, dummodo id probent adferentes intra annum *l. 2. C. d. naufr. Mascard. d. prob. vol. 2. concl. 1090.* Testes autem, qui Naufragio interfuerunt, posse recipi etiam altera parte non citata, dicit *Gail. 1. obs. 18. inf. Stracob. d. asscur. gl. 28. n. 2. per l. 7. ff. d. incend. ruin. naufr.* Id præsidii humaniter ebullat lex Rhodia, quæ de legibus nauticis perscripta est. *l. 1. l. pen. ff. d. L. Rhod. d. jact.* Harum legum id, quod de jactu conceptum est, fragmentum enucleabimus, quantum pote breviter. Rhodienses quam fuerint celebres *ἑυρωπία* navali, mirum est credere; planè, ut à peculiari rerum maritimarum peritia atque disciplina navali, *Nautici populi* nomen meruerint, autore Floro *lib. 2. c. 7.* Incoluere Rhodum parvam insulam, permagnam tamen, ut patebit deinceps. Ea non longe ab Asiæ minoris littoribus disjuncta jacet, qua Carpathium pelagus cum Lycio confunditur; jam Troicis temporibus mari potens, & tribus urbibus elara; quibus post Xerxis ex Græcia discessum, quarta est coaddita, insulæ cognominis, & alte cum reliquarum diminutione excrescens; Hæc fortean ea Rhodiorum sit civitas, de qua in *l. 6. C. d. off. Recl. Prov. (Phodiorum mendose, ut videtur, ibid. impressa)* adseritur, quod *injuriam suam non tam decenter, quam sero conquesta est.* Ante Alexandri M. tempora, prout vel Atheniensibus, vel Lacædemoniis conjunctior Rhodiorum resp. ita & populi vel optimatum regimini propior fuisse videtur: Sed tam potens, ut cum Chiis & Byzantiis difficile bellum sociale Atheniensibus moverit, mare prædonibus purgaverit, & *sociorum* atque *amicorum* populi Rom. nomen abstulerit. Vid. *Briffon. d. form. ex A. Gellio lib. 7. c. 4. Liv. lib. 16.* Tam denique clara litteris, ut ipsi J. Cæsar ac M. Cicero ad Rhodum studiorum causa demigrarent; & quamvis eam primò à Saracenis occupandam, postea à Solimanno Turca opprimendam, infatis esset, hunc tamen etiam cepit postremis potentia suæ temporibus fructum exultæ justitiæ, ac sapientiæ, ut nauticis legibus toti Imperio Rom. datis, perque universum tractum maris Mediterranei, ad instar juris gentium cultis, æternis laudibus celebretur, uti cum aliis hæc facit testatio-
ra veneranda vetustas. Vid. *Strabon. pass. Livium, Gell. lib. 7. c. 3. aliosque.* Isthac lege Rhodia cautum, ut, *si levanda navis gratia jactus mercium factus esset, omnium contributione sarciatur, quod pro omnibus datum est. l. 1. C. pass. ff. d. L. Rhod. d. jact.* Constitutum, in quo cum justitia certat æquitas! Scil. ubi necessitas jusserit, durum telum, cum mari decidere, & consulere vitæ dispendio rerum præstabilius esse suaserit, quam simul cum rebus interire, nunquid oppido conveniens est, commune fieri detrimentum eorum, qui propter amissas res aliorum, consecuti sunt, ut suas salvas haberent? *l. 2. in fin. pr. ff. cod.*

XVII. Cæterum, constitutio L. Rhodiæ de jactu ad fatales casus alios, planeque confirmiles, incendium puta, aliudque damnum in Rep. accidens *D. Bekman. ad h. L. n. 70. & seqq.* extendi poterit; *arg. l. 17. ff. d. leg. l. 7. §. 4. ff. quod vi aut clam. ibiq. Borc.* nam si urgente flamma (dum Satyrico autore

Alter aquis, alter flammis ad sidera missus)

ut à vicinorum ædibus erumpentem ignem arcere possim, meas ædes dejecto, salute vicinorum quæsitæ, æquum est, ut æstimationem domus meæ ob communem utilitatem dirutæ, viritim resarciant vicini, aut ad quos verisimiliter ignis potuerit pervenire, etiamsi ad domum dejectam reapse nondum pervenisset. *arg. l. 1. l. 2. inf. pr. ff. h. r. tum, quia par ratio est incendii & naufragii, arg. l. 18. C. d. furt. tum, quia damnum, pro communi utilitate acceptum, commune esse debet. Gail. 2. obs. 22. n. 4. Sand. decis. lib. 5. Tit. 7. def. 3. faciunt insigniter l. 30. §. 3. l. 49. §. 1. ff. ad L. Aq. parum obstante l. 7. §. 4. ff. quod vi aut Clam. dummodo memineris justo metu ductum intercidisse vicinas ædes d. l. 49. §. 1.*

XVIII. Unde & heic excluditur metus levis ac panicus, qui in constantem virum cadere non deberet. *arg. l. 5. l. 6 ff. q. m. c. quoniam ex metuculoso jactu contributio non præstatur. per d. l. 49. d. L. Aq. ex quo intelligi debet, cum, qui mari non adfuetus Neptunum petierit, is ilicò velit facere jactum, quando ingruente undarum turbine navis non videatur se posse adversus fluctuum insultum erigere, in eo utique casu est, ut ad contributionem agere neutiquam possit: nam (monitore *Vinnio ad Peck. rem Nav. p. 195.*) diserte cautum est legibus nauticis *Philippi 11. art. 4. van Schiphzucht / Zeewerp &c.* non licere nauclero (quem Ratiarium alibi, alibi Navicularium vocitatum video *l. 30. ff. d. pign. act. l. 1. §. 3. ff. Nav. Camp. Stab.*) quantumvis laborante nave, jactum mercium facere, funes incidere, malumve aut antennas cadere, nisi re prius communicata cum mercatore, ejusque institore, vulgo *Factooz of Commis* / eorumque voluntate super ea re prius explorata, ac prius proposito vectoribus communi minantique discrimine, siquidem ipsi in navi sunt; quod & antiquitus observatum fuisse discimus ex *l. 9. Rhodiensium tom. 2.* verba sunt, *Εάν τις ἐκβολῆς βελεύσῃ ὁ ναύκληρος ἐπερωτῆται ἡς ἐπιβάτας οἷς χρήματα ἔσιν ἐν τῷ πλοίῳ &c.* Quod si isti in jactum consentire recusent, posse quidem eo non obstante magistrum jacturam facere, at non nisi de consilio majoris partis sociorum navalium, qui iter emensi, ac post tanta superati pelagi signa, quasi per aspera & incerta, per longa & continua tempestatum mortiumque discrimi-*

discrimina, huc & illuc pervagati, mira tandem Dei providentia in siccum pertracta navi, una cum magistro solenni jurej. declarent, justum subsuisse periculum, communique consilio exonerasse, *Grot. 3. introd. p. 19.*

XIX. Contributionis autem dum incidit mentio, videndum quid hoc loco sit contribuere? Idem, quod simul tribuere, quasi aliis partem præstare. *d. l. 1. l. 2. & pass. ff. d. L. Rhod. unde Naso*

Contribuere aliquid juncosaque littora Babes.

Alia significatione occurrit tō contribuere *in l. 1. ff. d. compens. l. 30. §. 1. ff. locat. l. 1. §. 12. l. 11. §. 5. ff. ad L. Falc. l. 1. §. 12. ff. d. Separat. & alibi.* ut heic contributio nihil aliud sit, quam sarcitio *d. l. 1. pr.* Nostratibus verò, oratione nautica, *Haberie:* quoniam in portu fieri solet contributio, *Cl. Hub. prel. ad h. t.* alioquin *Abarien.* quod à Græco *σάρος ονός*, seu *σάρος*, navis derivant alii, *Vid. Pet. Pek. ad rem Naut. ibique D. Vinn. Quinct. Weytzen. Tract. d. avar.*

XX. Nunc despiciamus, an contributioni locus esse queat, si jactus occasione merces aliæ deteriores redditæ, detectæ, atque adeo aquæ aspergine corruptæ sint? & dicendum quod sic. *l. 4. §. ult. ff. h. t.* nam & corruptionis nomine dominis mercium contribuendum est, modo plus sit in damno seu in corruptione, quam in contributione, uti adducto exemplo id collustrat *Jctus in d. l. 4. §. ult.*

XXI. Est & hic Callistrati suis verbis annectenda decisio; sed si navis, inquit, quæ in tempestate, jactu mercium unius mercatoris, levata est, in alio loco submersa est, & aliquorum mercatorum merces per urinatores extractæ sunt data mercede, rationem haberi debere ejus, cujus merces in navigatione levandæ navis causa jactæ sunt, ab his, qui postea suas per urinatores servarunt, Sabinus æque respondit. Eorum vero, qui ita servaverunt, invicem rationem haberi non debere ab eo, qui in navigatione jactum fecit, si quædam ex his mercibus non possunt videri servandæ navis causa jactæ esse, quæ periit *d. l. 4. §. 1. ff. eod.* Neque enim navis amissæ damnum collationis consortio sarcitur per eos, qui merces suas ex naufragiis liberaverint *l. 5. ff. eod.* quoniam aut nihil communis periculi removendi causa factum est, aut, si quid factum sit, nemini id profuit. *d. l. 5.* Et cum depressa vel dejecta navis est, quod quisque ex ea suum servasset, sibi servare respondit Paulus, tanquam ex incendio. *l. 7. ff. eod. Vid. D. Groenew. ad d. l. 4. §. 1. ff. h. t.*

XXII. Interim de *Urinatoribus* habendum, dici sic eos ab *urinare*, i. e. in caput mergere, & adinstar phocarum, aut ranarum sub aquis, communito

nito ore natinare. Vid. *Plin. lib. 1. c. 37.* ut sint, merularum in morem, imi scrutatores oculatissimi. Hos hisdem versibus descripsit graphicè Manilius.

*Illis in Ponto jucundum, querere pontum,
Corpora qui mergunt undis, ipsumque sub antris
Nerea, & equoreas conantur visere Nymphas;
Exportantque maris prædas, & rapta profundo
Naufragia, atque imas, avidi scrutantur arenas;*

XXIII. Similiter frustra imploratur contributionis auxilium, si v. c. navis reparata fuerit, deultis fortean fulminis ictu armamentis, & arbore, aut antenna, funibus, velis, anchoris per *l. 6. ff. d. incend. ruin. naufr. l. 6. ff. h. t.* Navalibus gealefateret: hic enim sumtus instruendæ magis navis, quam conservandarum mercium gratia factus est.

XXIV. Sic etiam hoc ejectioni consimile fit, si merces nonnullæ in scapham trajectæ fuerint, ut navis portum facilius celeriusque intraret, eaque scapha summersa est; Contra, si scapha cum parte mercium salva sit, navis perierit, ratio haberi non debet eorum, qui in navi perdidit, quia jactus in tributum nave salva venit. *l. 4. pr. ff. h. tit.* Quod si post jactum res quædam recuperentur, eatenus exoneratur contributio; vel si jam facta, contributum pro rata repetitur, *l. 2. §. pen. ff. eod.* neque enim per jactum amittitur dominium, *l. 2. §. ult. l. 8. ff. eod.* nisi restales projectæ sint, quæ protinus aspersione corrumpuntur. *l. 43. §. 11. ff. d. furt.*

XXV. Investigandum quoque est, quinam conferre debeant? & hi quidem præcipuè contributioni sunt obnoxii, quorum interfuisset jacturam fieri, seu quorum res per jactum aliarum mercium salvatæ sunt *l. 2. §. 2. ff. h. t.* quin imo ipse projectarum mercium dominus: quippe, cui pro rata tanto minus tribuitur, quantum cæteris ex contributione decessit, seu abest; sic etiam nauta, qui est dominus navis, conferre tenetur, cum salvam suam retineat navem *d. l. 2. §. 2.* modo tamen justa subfuerit naufragii causa, ac consensus, ut supra evictum; non vis, aut casus, *Cl. Voet ad h. t.* non naviculariorum culpa, qui haud secus, atque elementum, quod findunt ratibus, barbari esse consueverunt, (atque revera *in navibus educati*, quam phrasin in nauticum genus apprimè quadrare, scribit *Erasm. in adag. p. 402. p. 303.*) vel præcipui avaritia, qua plus justo naves onerant, vel functa incuria, impetu, superbia, incivili audacia *l. 3. C. d. Naut. sen.* quibus fretum velut ventosque, ultricestandum, provocant, Jovamque tentant

*Qui spumantia nitu
Regna quatit, terrasque salo complectitur omnes.*

Valer.

Valer. Flacc. Argonaut. Si tale quid patratum ab infidis hominibus, genitumque vectoribus præjudicium, id de proprio tenebuntur sarcire. *arg. l. 27. §. 3. ff. ad L. Aq. l. 30. ff. locat. Stracc. d. nav. & nav. Cl. Hub. prælect. b. t. n. 8.* sicut id solos onerabit malefano, seu navis dominos, seu mercatores, si auri sacra fame laborantes eo devenerint libidinis, (nam eos nequicquam abigit ab inexplebili cupiditate, non *fervidi calores Mundi, nec Borea finitimum latus, Durateque solo nives:*) ut illicitas immittere merces non vereantur, inde autem factum fuerit, ut dispendium navis sustineat, inque commissum cadat; quo tam licitas quam illicitas publicari merces, quin ipsam imò scapham, seu majoris navis accessionem, & adminiculum verius est, per *l. 11. §. 2. ff. d. public. l. 3. C. d. nav. fan. A. Matth. d. crim. d. les. Maj. c. 5. n. 18. 19.*

XXVI. Denuo indagandum, quæ res in collationem veniant; Conferuntur autem omnia, quæ sunt in nave, quæ domini interfuit salvari, exceptis liberis capitibus, quorum nulla est æstimatio. *l. 3. ff. si quadr. pamp. l. ult. ff. d. his q. eff. v. dej. l. 106. ff. d. R. F. cibariis,* quorum communio est omni necessitatis casu. *Grot. d. F. C. & p. c. 2. n. 6.* ut tamen deficiente comætu, gravissimè puniatur expilator panarii, ut adducto ex annalibus exemplo retulit *Vir Cl. D. Matth. d. crim. tit. d. furt. n. 7. in fin.* qui autem panario s. annonæ præpositus est *dietarius* haud perperam dici potest, imo debet: quicquid *dietarios* in *l. 1. §. 3. ff. nav. caup. stab. Navicleros s. navium Magistras,* inconsideratius interpretatus est *D. Schefferus de Milit. Nav. lib. 4. c. 7.* De cætero conferuntur servi, *arg. Tit. Cod. si serv. exp. ven. annuli & gemmæ,* ut ut harum rerum aut nullum, aut perexiguum onus est; vestimenta quoque, nisi quotidiana forte, pecunia numerata, ut judicatum, teste *Weyt-fenio,* quin & pro ipsa, ut dictum, nave confertur *d. l. 2. §. 2. & pass. b. t.* maxime si à piratis capta, denuo redempta fuerit. *l. 2. §. 3. ff. b. tit.* Sane, si quis navigandi, vel navis defendendæ causa, ab hostibus, pyratifve, aliterve læsus, mutilatus fuerit, damnum, & id quod interest, cum plena mercede, sumtibusque sepulturæ, quodque mage est, cum æstimatione doloris & deformitatis (contra genium Juris Civilis, vid. *l. 33. ff. ad L. Aq.*) refundendum fore, locupletes testes reperias *Grotium, Groenew. Vinn. De Rapinis pro Avariis non habendis, & quare? vide apud Huber. in præl. b. t. n. 3.*

XXVII. Ad consequendum autem id, quod ratione jactus debetur, nulla quidem actio prodita est domino mercium jactatarum, contra eum, qui suas ex ejusmodi jactu habuit salvas: sed ipse potius adversus magistrum

navis actione locati conducti experitur *l. 2. ff. ad L. Rhod. d. jact.* non sic; ut magister ipse de proprio reparet damnum, sed ut is à cæteris vectoribus contributionem exigat *d. l. 2.* vel ipsorum sarcinas, si quas habent, capsulas, scrinia, aliaque retineat, donec portionem damni præstent; vel ut Magister contra reliquos vectores ex locato conducto agat, ut pro rata detrimentum sarciant *d. l. 2.* sive sarcinas in navi habeant repositas, easque vehendas locaverint, sive loca in navi condixerint, pecuniamque aut pretiosa secum portent *l. 1. ff. b. t. Joh. Loccen.* attamen si magister actionem suam mercium jactatarum domino cedere mallet, audiendus videtur *arg. l. 51. ff. d. pecul. l. 16. §. ult. ff. d. hered. petit.* quoniam non tenetur cavere, ut sint cæteri solvendo *arg. l. 2. §. 6. ff. b. t.* quem locum *D. Struvius h. n. 28.* de nauulo accipit, quod vectorum aliquis dependere nequeat, quasi id reliqui viatores dinumerare cogerentur; Id, quod una cum *Cl. Hubero n. 6.* probare nolim *arg. l. 9. ff. d. R. 7.* nec admodum improbare: quia diffidendum non est, commodum sensisse vectores, eoque obstrictos videri supplere deficientes *arg. l. 10. ff. D. R. 7.* quibus, sic beatis, immo, quod enataverint *super athera velis*, thura libantibus (Vid. *Orphei Argonaut. Scheff. d. Milit. Navali Vet. lib. 4. c. 2.*) volupe non erit, propter vilem nummum motus cière, idque cum navitis sæpe cerritis, *multumque*, ut fit crebrò, *vappa prolutis*, ut Flacciana commodem.

XXVIII. Cæterum pro Magistro navis habendus est, cui totius navis anchora i. e. administratio, seu, ut cum Jcto loquar, cura mandata est. *l. 1. §. 1. ff. d. Ex. Act. arg. l. 57. ff. d. V. S.* sive is præpositus sit ab exercitore, sive ab alio magistro *d. l. 1. §. 5.* Græce *μισμο*, *ἄνδρ' ἢ μιστω*, quod ejus fidei committatur navis; Varia autem antiquitati fuère Magistrorum genera, ut Magister Equitum, Populi, Auctionum, Exercitus, Morum, Collegii, Vicorum, Legum, Censu, Societatis, Scriniorum, Memoria, Libellorum, Ceremoniarum, Obsonii, Convivii, qui Plauto *Strategus* appellatur. Vid. *pass. Histor. Sext. Ruf. P. Victor. Sueton. Ros. & alior.*

XXIX. Simili modo is, qui alterius bona imminente periculo naufragii, levandæ navis causa projecit, ideo, quod aliena rejecerit bona, vel ex isto facto, quo dederit damnum, quodque citra istum casum delictum foret, nulla actione teneri potest, sive mercium projectarum dominus adversus præcipitantem, actionem quandam vel ex contractu vel ex delicto instituere nequit *l. 14. pr. ff. d. Præf. V.* attamen ex alio capite ad collationem constringi poterit, quod nimirum per alienarum mercium jacturam suas asservasset incolumes; & directo quidem ac principaliter à Domino non convenitur:

nitur: verum à magistro, cujus, actionis adversus se institutæ causa, apprime interest; quique alias locationis conductionis occasione incurreret damnum. Conf. similia exempla in *l. 60. §. 5. ff. locat. l. 13. §. pen. inf. ff. d. act. emt.* add. omnino *D. Srvv. b. c. n. 24. ad fin.* ubi refutat sententiam *Buchn. d. f. aquar. existimantis* (oppido inaniter!) actionem mandati aut negotiorum gestorum iis competere, quorum res jactæ sunt.

XXX. Palmarium prætereundum non est, si, (ubi marina spumat rabies, &

Ubi totum à sedibus imis

Una Eurvsque Notvsque ruunt, creberque procellis

Africus, & vastos volvunt ad sidera fluctus.)

navis in navim impingens perierit, vel tantis immitium ventorum furiis concitata, ut una confregerit aliam, hiccine contributio locum sibi vindicabit? Lis plusculum frequens & ardua! componit eam Ulpianus in *l. 29. §. 2. 3. 4. ff. ad L. Aq.* cui concordat juris Rhodii *l. 40.* Usibus sane nostris quotidianum, damnum utrimque communicari. *Sim. à Lecuv. Cens. For. item Hoons Holl. Recht lib. 4. part. 39. n. 7-8.* Vid. *Grot. d. f. b. & p. lib. 2. c. 17. n. 21. Groenew. ad d. l. 29. Neostad. decis. 48. 49. & c.* id, quod rationem habere, edocet *Cl. Matth. d. crim. tit. d. damn. inj. dat. c. 3. n. 2.*

XXXI. Denique cum modo ineundæ æstimationis absolvamus; Nempe, æstimandæ sunt in contributione res omnes & jactæ & salvæ, at diversa ratione: nam jactæ quidem non pluris, quam quanti emtæ sunt, salvæ vero, quanti venire possunt, æstimantur *l. 2. §. 4. ff. ad L. Rhod. d. jact.* quod ideo fieri scribit Harmenopolus, quo & damnum (Latinè dicam, quod ille Græcè:) quoad fieri potest, minuat, & lucrum amplius propagetur: sic enim utrisque consulatur, & iis, qui jacturam fecerunt, & iis, qui res suas salvas habent; Nummorum autem æstimationem fieri placet, non secundum extrinsecum aut imposititium valorem, sed intrinsecum, uti ex Grotio instruit *Cl. Huber. ad b. t. n. 6.*

XXXII. Restaret congerere, quibus contributio cessat, casus: verum istos, locis quosque suis consistere, nec ut confido, ἀράνλωσ deprehendit Lector, cui dico animitus, quum meanunc

Anchora de prora jacitur, stat litore puppis,

V A L E.

P A-

P A R E R G A.

I.

An exheredatio sine expressa causa testamentum faciat ipso jure nullum? Neg.

II.

An exheredationum causa possint extendi? Aff.

III.

An bonæ fidei possessor lucretur fructus naturales? Neg.

IV.

An industriales tantum? Aff.

V.

An tutelæ datio sit ordinariæ jurisdictionis? Neg.

VI.

An fidejussor in majorem summam acceptus, quam debet reus principalis, in summam concurrentem teneatur? Aff.

VII.

An contractus in testamento celebrari possit? Neg.

VIII.

An filiusfam. non possit testari de plenis adventitiis? Aff.

IX.

An sponsalia in ebrietate contracta omnino sint servanda? Neg. vel Aff.

F I N I S.

Reponat B. Lect.

Num. 3. Lin. 13. loco *V. S.* lege *R. V.*

Num. 4. Lin. 2. post *Cic. 1. d. fin.* adde, equorum, quas Hippagogas vocat Livius *5. Dec. lib. 4.*
Lin. 6. post *vinarias*, lege, *l. 21. §. 5. ff. d. furt. piscatorias*, *actuarias l. 2. ff. &c.*